

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**AİLELERİN OKULÖNCESİ EĞİTİM HARCAMALARI
(DENİZLİ İLİ - ÇİVRİL İLÇESİ)**

Aşkın ARIĞ

DENİZLİ - 2023

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**AİLELERİN OKULÖNCESİ EĞİTİM HARCAMALARI
(DENİZLİ İLİ - ÇİVRİL İLÇESİ)**

Aşkın ARIĞ

**Danışman
Dr. Gökhan TUZCU**

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tezsiz yüksek lisans projesi çalışmasında; proje içindeki tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu projenin herhangi bir bölümünü bu üniversitede ya da başka bir üniversitede başka bir proje çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Aşkın ARIĞ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans yapma sürecinde ve bu araştırmamın ortaya çıkmasında birçok kişinin desteği olmuştur. Eğitimimiz esnasında bizi bilgilendiren enstitü hocalarıma, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danışmanım sayın Gökhan TUZCU'ya, sevgili eşim Aysel ARIĞ'a, kızım Beste ARIĞ'a, ölçeklerin uygulanmasında yardımcı olan değerli velilere

Sonsuz teőekkürler...

Aşkın ARIĞ

ÖZET

Ailelerin Okulöncesi Eğitim Harcamaları (Denizli İli - Çivril İlçesi)

ARIĞ, Aşkın

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Ocak 2023, 41 sayfa

Okulöncesi eğitim, kurumsal olarak eğitimin verilmeye başlandığı ilk basamaktır. Her geçen yıl önemi daha da artmakta ve yaygınlaştırma çabaları hız kazanmaktadır. Belirlenen eğitim politikaları sonucunda aileler de eğitimin finansmanına katılmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 2021-2022 öğretim yılında ailelerin okulöncesi eğitim için yaptıkları harcamaları incelemektir. Tarama modeli ile yapılmıştır, niceldir. Çalışmanın örneklemini, Denizli ili Çivril ilçesinde yaşayan ve çocuğu okulöncesi eğitime katılan 200 ailedir. Araştırmanın verileri Jamovi 2.2.5 istatistik programı ile çözümlenmiş, alt problemlerin çözümlenmesinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H testlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, ailelerin bir ayda okulöncesi eğitim için yaptıkları toplam harcama; ailenin gelir durumu, anne babanın eğitim durumu ve ailenin yaşadığı yere göre farklılaşmaktadır. Aylık geliri ve eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin yaptıkları harcamalar, düşük gelirlili ve eğitim durumu düşük olan ailelerden anlamlı olarak daha fazladır. Bir ayda yapılan ortalama harcamalar içerisinde en fazla 1.028 TL giyim-kuşam ve 771 TL ile eğitim-öğretim malzemeleri yer almaktadır. Ailelerin bir yılda yaptıkları çeşitli eğitim harcamalarıyla eğitimin maliyetine katkı sundukları saptanmıştır. Yapılan bu eğitim harcamaları aile geliri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, okulöncesi eğitim, eğitim finansmanı, eğitim harcaması

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.1.1.Problem Cümlesi.....	2
1.1.2.Alt Problemler.....	2
1.2.Amaç.....	3
1.3.Önem.....	3
1.4.Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6.Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	5
2.1.1.Okulöncesi Eğitimin Önemi	5
2.1.2.Eğitimde Finansman	5
2.1.3.Eğitim Harcamaları.....	6
2.1.4. Türkiye’de Okulöncesi Eğitim Harcamaları.....	7
2.2. İlgili Araştırmalar	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	11
3.1. Araştırmanın Modeli.....	11
3.2. Evren ve Örneklem	11
3.3. Verilerin Toplanması	11
3.4. Verilerin Çözümlemesi	12
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	13
4.1. Kişisel Bilgiler	13
4.2. Ailelerin Yaptığı Eğitim Harcamalarının Tür ve Miktarları.....	17
4.3. Ailelerin Okulöncesi Eğitim İçin Bir Ayda Yapmış Oldukları Toplam Harcama	21
4.4. Yapılan Harcamaların Eğitim Durumu, Gelir Durumu ve Yerleşim Yerine Göre İncelenmesi	30

4.4.1. Annenin Eğitim Durumu	22
4.4.2. Babanın Eğitim Durumu	23
4.4.3. Ailenin Gelir Durumu	24
4.4.4. Ailenin Yaşadığı Yer	25
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	26
5.1.Sonuçlar	26
5.2.Öneriler	27
KAYNAKÇA.....	29
EKLER.....	30
ÖZGEÇMİŞ.....	32

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Türkiye'deki Eğitim Harcamalarına İlişkin Temel Göstergeler	7
Tablo 2.2. Türkiye'de Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Net Okullaşma Oranları	8
Tablo 2.3. Finans Kaynağına Göre Okulöncesi Eğitim Harcamaları, 2011-2020).....	9
Tablo 4.1. Annelerin Eğitim Düzeyi.....	13
Tablo 4.2. Babaların Eğitim Düzeyi	13
Tablo 4.3. Annelerin Mesleği.....	14
Tablo 4.4. Babaların Mesleği	15
Tablo 4.5. Ailenin Yaşadığı Yer	15
Tablo 4.6. Ailelerin Yaşadığı Evin Mülkiyeti.....	15
Tablo 4.7. Ailedeki Çocuk Sayısı	16
Tablo 4.8. Çocuğun Cinsiyeti	16
Tablo 4.9. Aile Birliktelik Durumu	16
Tablo 4.10. Aile Gelir Durumu	17
Tablo 4.11. Ailelerin Ulaşım İçin Yaptıkları Harcamalar(TL, Aylık)	17
Tablo 4.12. Ailelerin Giyim Kuşam İçin Yaptığı Harcamalar (TL, Aylık)	18
Tablo 4.13. Ailelerin Eğitim Öğretim Malzemesi İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)	18
Tablo 4.14. Ailelerin Aidat İçin Yaptığı Harcamalar (TL, Aylık).....	19
Tablo 4.15. Ailelerin Beslenme İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık).....	19
Tablo 4.16. Ailelerin Okul Gezisi İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)	20
Tablo 4.17. Ailelerin Yılsonu Mezuniyeti İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık).....	20
Tablo 4.18. Ailelerin Yaptığı Diğer Harcamalar	21
Tablo 4.19. Ailelerin Bir Ayda Yapmış Olduğu Toplam Harcama(TL).....	21
Tablo 4.20. Anne Eğitim Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları	22
Tablo 4.21. Baba Eğitim Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları	23
Tablo 4.22. Aile Gelir Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları	24
Tablo 4.23. Ailelerin Yerleşim Yeri Göre Yaptıkları Harcamalara İlişkin t Testi Sonuçları.....	25

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Öğrenme ve öğretme etkinliği, insanlığın varoluşundan bu yana sürmektedir. Edinilen deneyimler, bir sonraki kuşağa aktarılarak gelişim sürekli olmuştur. En basitinden ateşin icadından sonra, bu deneyimi edinen kişi, bunu diğer insanlara aktarırken belli bir emek ve zaman harcamıştır. Bilgi ve deneyim edindikten sonra bunun geliştirilerek diğer insanlara aktarılma gereksinimi doğmuştur. Bu da bize her çağda eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Eğitim, çocuğun doğumundan itibaren ailede başlamakta ve sonra okulda sürmektedir. İstenen davranışların kazandırılması süreci, belli dönemlere yayıldığı için uzun zaman gerektirmektedir. Verilen emeğin karşılığını almak için aileler belli harcamalar yapmaktadır. Bu harcamalar, okulöncesi eğitim ile başlayıp eğitimin diğer tür ve düzeylerinde sürmektedir.

Bilgi toplumunun yaşandığı günümüzde, eğitim bir yatırım olarak önem kazanmaktadır. Sanayi toplumundaki emek, sermaye ve işgücünün yerini bilgi almıştır. Bilgiyi doğru zamanda ve verimli kullanabilen kişi, ülkesine de katkıda bulunmakta ve ekonomik kalkınmasına destek olmaktadır. Bu da eğitime yapılan harcama ve yatırımları zorunlu kılmaktadır. Aldığı eğitim sonucunda, öğrencinin gelişmişliği artmakta, daha donanımlı hale gelmektedir.

Eğitim sistemimizin ilk düzeyi, okulöncesi eğitimidir. Okullaşma oranının yıldan yıla arttığı okulöncesi eğitim, Türkiye’de zorunlu eğitim kapsamında değildir. Buna karşın aileler, çocuklarının ilkokula başladıklarında hazır bulunuşluğunun yüksek olmasını istemektedir. Diğer yandan kadınların işgücüne katılımı her geçen yıl artmaktadır. Bu vb. nedenlerle, Türkiye’de okulöncesi eğitime verilen önem giderek artmakta ve okulöncesi eğitime olan istem de yıldan yıla artmaktadır. Bu araştırmada, Denizli ilinin Çivril ilçesinde, çocukları okulöncesi eğitimde (anaokulu ya da anasınıfı) okuyan ailelerin, okulöncesi eğitim için yaptığı harcamalar incelenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde toplumun eğitim düzeyi, ülkeler için gelişmişlik göstergesi olarak kabul edilmektedir. Birbirleriyle sürekli rekabet içinde olan ülkeler için gelişme ve kendi kendine yetebilme becerilerinin odağında “eğitim” yer almaktadır.

Eğitim, devletin sunmakla sorumlu olduğu kamusal bir hizmettir. Nüfusun eğitime olan talebinin sürekli artması, eğitimin finansmanı sorununu ortaya çıkarmaktadır. 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi de bu sorunu destekleyen bir faktör olmuştur. Eğitimin finansmanını etkileyen unsurlara baktığımızda; eğitime yönelik toplumsal istemin artması/azalması, öğrenci sayısının artması/azalması, zorunlu eğitim süresinin artması/azalması, eğitim maliyetlerinde meydana gelen artışlar/azalışlar, okul binalarının ve tesislerinin verimli kullanılması vb. söylenebilir (Tuzcu, 2021, s.140-146).

Okulöncesi eğitime katılım her geçen yıl artmakta ve katılımın artmasına yönelik çalışmalar da sürmektedir. 2023 Eğitim Vizyonunda yer alan “5 yaş zorunlu eğitim kapsamına alınacaktır” hedefi doğrultusunda bir takım adımlar atılmaktadır. Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıyla birlikte kadınların da çalışma yaşamına etkin katılımının kolaylaşması aşikâr bir durumdur.

Eğitim maliyetine katılım, en fazla okulöncesi eğitim kademesinde olmaktadır (Saklan & Erginer, 2016, s. 21). Milli Eğitim Temel Yasası'nın 7. ve 8. Maddelerinde, her yurttaşın öğrenim görme hakkı olduğu ve T.C. Anayasası'nın 42. maddesinde ilköğretimin kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilmektedir. Ancak anaokulları ve anasınıflarında öğrencilerin giderleri için okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre aylık bazda ücret alınmaktadır (Tuzcu, 2021, s.171). Okulöncesi eğitimde aileler, finansmana doğrudan katılmaktadırlar. Kimi çevrelere göre ailelerin eğitimin finansmanına katılması, sosyal devlet anlayışıyla çelişmektedir.

Kamuya ait okulöncesi eğitim kurumlarında eğitim her ne kadar ücretsiz olsa da beslenme, temizlik, oyuncak vb. hizmetlerin karşılanabilmesi için ücret alınmaktadır. Bunun haricinde farklı alanlarda da veliler harcamalar yapmaktadır. Ailelerin çocukların eğitimi için yaptıkları harcamalar yıldan yıla değişen koşullar sonucunda artmakta ve finansman anlamında sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Denizli ili- Çivril ilçesinde ailelerin okulöncesi eğitim için yaptığı harcamaların türü ve miktarı nedir?

1.1.2. Alt Problemler

- 1) Aileler, çocuklarının okulöncesi eğitim alması için ne tür harcamalar yapmaktadırlar?
- 2) Bir aile, bir çocuğun okulöncesi eğitim alması için bir ayda ortalama kaç lira harcamaktadır?
- 3) Ailelerin yaptığı harcamalar;

- Anne babanın eğitim durumuna göre değişmekte midir?
- Anne babanın gelir durumuna göre değişmekte midir?
- Okulun bulunduğu yerleşim yerine göre değişmekte midir?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, çocukları okulöncesi eğitimde (anaokulu ya da ana sınıfı) okuyan ailelerin, yaptıkları eğitim harcamalarını belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde yukarıdaki sorulara yanıt aranacaktır. Elde edilen verilerin çözümlenmesi ve böylece eğitim politikası yapıcılara kaynak olunması da bir başka amacı oluşturmaktadır.

1.3. Önem

Türkiye’de okulöncesi eğitime 1990’lı yıllarda daha çok önem verilmeye başlanmıştır. Çünkü o yıllara kadar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite sorunu çözülebilmemiş, sonra sıra okulöncesi eğitime gelmiştir. Bu bağlamda, okulöncesi eğitimi yaygınlaştırma çabaları sürekli artmaktadır. Aileler, çocuklarını, ilkokula daha hazır ve donanımlı bir şekilde geçebilmeleri için okulöncesi eğitime kaydettirmekte, böylece bu eğitim türüne olan istem de her yıl artmaktadır. Her geçen yıl aileler, çocukları için daha çok harcama yapmaktadır.

Eğitimin etkili bir biçimde sürebilmesi için, gelir kaynaklarının çözümlenmesi, hane halkının yaptığı eğitim harcamalarının bilinmesi gerekmektedir (Tuzcu, 2021, s.138). Türkiye’de ilgili alanyazında hanehalkı eğitim harcamalarını konu alan araştırmalar bulunmakta ancak okulöncesi eğitim harcamalarını konu alan araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Yapılan bu araştırmanın, ilgili alan yazındaki kuramsal bir boşluğu doldurması beklenmektedir. Ayrıca Denizli ilinin Çivril ilçesinde okulöncesi eğitime ilişkin aile harcamalarını konu alan ilk çalışmadır. Araştırmanın, ailelerin okulöncesi eğitim harcamalarıyla ilgili olarak ileride yapılacak araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

- Araştırmaya katılan aileler, veri toplama aracına samimi ve dürüstçe yanıt vermişlerdir.
- Okulöncesi eğitim kurumlarının içinde buldukları yakın çevre, sosyo-ekonomik düzeylerini yansıtmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma:

- Denizli ilinin Çivril ilçesini kapsamaktadır. Diğer illeri ve ilçeleri kapsamamaktadır.
- Okulöncesi eğitim için ailelerin yaptığı harcamaları kapsamaktadır. Eğitimin diğer tür ve düzeylerini kapsamamaktadır.
- 2021-2022 öğretim yılında yapılan aile harcamalarını kapsamaktadır. Önceki yıllarda yapılan harcamaları kapsamamaktadır.
- Ailelerin, veri toplama aracına verdiği yanıtlarla sınırlıdır. Bunun dışında başka bir araştırma yöntemi kullanılmamıştır.

1.6. Tanımlar

Aile: Çocuğun doğumundan itibaren yetiştirilmesi ve gelişimiyle ilgili sorumluluk alan, aralarında kan ve sevgi bağı bulunan kişiler topluluğudur.

Okulöncesi eğitim: İlkokul öncesindeki eğitim düzeyidir. 3-4-5 yaşları kapsar. Çocuğa temel yaşam bilgileri ve becerileri kazandırmaya ve toplumsallaşmaya yönelik olumlu tutumlar kazandırmaya odaklanan eğitim türüdür.

Eğitim finansmanı: Eğitim hizmetinin sunulabilmesi gereksinim duyulan paranın nereden ve nasıl temin edileceğinin planlanması ve uygulanmasıdır (Karakütük, 2020, s.27).

Eğitim harcaması: Eğitim çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için devlet, özel sektör ve aileler tarafından yapılan tüm harcamalardır (Tuzcu, 2021, s.191).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya yönelik ilgili kavramlar kuramsal olarak açıklanmış ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Okulöncesi Eğitimin Önemi

Anaokulu ve uygulama sınıflarına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 36 ayını tamamlayan ve 66 ayını doldurmayan çocukların kaydı yapılır (MEB, 2012a). Çocuklar için ailede başlayan öğrenme deneyimlerinin daha da zenginleştirilmesi, gelişiminin desteklenmesi için planlı ve programlı etkinliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca iş yaşamına katılan ailelerin, çocuklarının hem bakım hem de eğitim ihtiyaçlarını gidermeleri için okulöncesi eğitim kurumları büyük destek sağlamaktadır.

Planlı ve programlı öğrenmenin kurumsal olarak gerçekleştirilmeye başlandığı bu dönem, çocuğun gelecekteki kişiliğinin ve mesleki ilgilerinin oluşumunda büyük önem arz etmektedir. Bedensel ve zihinsel gelişimin hızlı olduğu erken çocukluk döneminde aile ve çevreyle olan etkileşimin yetersiz olduğu düşünülmektedir (Çiftçi ve Ersoy, 2019, s.864). Daha fazla yaşantı oluşturmaları için çocukların bu konuda eğitilmiş kişilerce eğitilmeleri gerekmektedir.

Toplumda kendini ifade edebilme ve iletişim becerilerinin yüksek olması mesleki anlamda aranan nitelikler arasında yer almaktadır. Çocuğun ilk dönemlerinden itibaren önce alıcı dil daha sonra ifade edici dil gelişmektedir. Arkadaşlarıyla etkileşim içinde olup sosyalleşme açısından desteklenen çocuklar dil gelişimi konusunda diğerlerinden önde olacaktır. Dinleme, soru sorma, kendini ifade etme becerileri okulöncesi eğitimle kazandırılmaktadır. Yapılan çalışmalar okulöncesi eğitime devam eden çocukların üst dil becerilerinin, okulöncesi eğitime devam etmeyen çocuklara göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (Şen ve Çiçekler, 2010, s.37-54).

2.1.2. Eğitimde Finansman

Eğitim kavramının öznesini her ne kadar insan oluştursa da eğitim faaliyetinin devam ettirilebilmesi için para önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik kalkınmada devletler için eğitimin önemi dikkate alındığında buraya parasal kaynaklar ayırma zorunluluğu doğmaktadır. Genel bütçeden hangi alanlara ne kadar kaynak ayrılacağını ülke politikaları belirlemektedir. Eğitimde finansman, eğitim maliyetinin

kimler tarafından üstlenileceğiyle ilgilidir. Nitelikli bir eğitimin sürdürülebilmesi için kaynakların etkili bir biçimde aktarılması gerekmektedir. Personel maaşları, okul tesisleri, sınıfta ihtiyaç duyulan araç ve gereçler bu kaynaklardan elde edilmektedir.

Eğitimde finansman modelleri eğitime bakış açısıyla ilgilidir. Kamusal bir hizmet olarak görülen modelde eğitimin ücretsiz olarak devlet tarafından sunulması fikri vardır. Eğitimden faydalananlar, topluma katkıda bulunarak bunun karşılığını vermiş olurlar (Özdere, 2020)

Türkiye’de eğitim, 1960-1980 dönemi kalkınma planlarında, eğitimin tüm kademeleri için kamusal hizmet olarak ele alınmıştır. 1981 sonrasında ise yükseköğretim yarı kamusal bir hizmet olarak kabul görmeye başlamıştır. Özel kesim eğitim maliyetine dâhil edilerek finansmana kaynak sağlanmaya başlanmıştır. Devlet gözetiminde özel okulların kurulması özendirilerek çocuklarını gönderen ailelere de destek çıkmaktadır (Karakütük, 2020, s. 26-27) .

Öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artış, zorunlu eğitim süresinin uzaması, okul binalarının verimli kullanılamaması, birim maliyetlerde meydana gelen artışlar gibi sebeplerden dolayı eğitim finansmanına kaynak arama sorunları doğmaktadır. Bunun için devletler ek kaynak arayışına gitmektedir. Okullara ödenekler gönderilmekte ancak eğitim giderleri için yeterli olmadığı görülmektedir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonunda ([2018], s.47) “finansman yönteminin çeşitlendirilmesi” hedefi kapsamında çeşitli adımların atılacağı belirtilmiştir. Her okula okul gelişim bütçesi verilmesi, bağış yapılabilmesi için çeşitli yazılım düzenlemelerinin yapılması, eğitime elverişsiz bölgelere yatırımlar için hayırseverlere seçenekler sunulması, diğer bakanlıklarla ortak proje çalışmaları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği sağlanması, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının döner sermaye gelirlerinin artırılması, okul aile birlikleriyle ilgili yeni düzenlemeler yapılması planlanmıştır.

2.1.3. Eğitim Harcamaları

Eğitimin bir nevi yatırım aracı olarak görüldüğü çağımızda bu kazanım sürece yayıldığı için hizmetin maliyeti kavramı ortaya çıkmaktadır. Bu maliyet devlet ve bireyler tarafından üstlenilmektedir. Eğitim harcamaları, okulöncesinden yükseköğretime kadar devletin ve ailelerin yaptığı her türlü harcamalardır. Türkiye’de eskiden eğitim kamu hizmeti olarak görülmekte ve tamamen devlet tarafından finanse edilmekteydi. Artık yeni finans kaynakları arayışı neticesinde özele doğru bir yönelim vardır. Bunun sonucunda da kamusal hizmetten yarı kamusal hizmete geçildiği söylenebilir (Koçak, 2016, s. 7) .

Eğitim harcamalarına ilişkin analizler eğitime ayrılan kaynakların Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) içindeki paylarıyla ilgilidir (Akça, 2002, s. 23). Bu analizler devletin yapmış olduğu yatırımlara ilişkin girdi oluşturması açısından önem teşkil etmektedir (Türkmen F. , 2002). Tablo 2.1’de Türkiye’deki toplam eğitim harcamalarının yıllara göre dağılımı, öğrenci başına yapılan harcamalar TL ve \$ cinsinden verilmiştir. Ayrıca eğitim harcamasının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’daki (GSYH) yeri incelenmiştir.

Tablo 2.1. *Türkiye’de Eğitim Harcamalarına İlişkin Temel Göstergeler*

Gösterge	2012	2014	2016	2018	2020
Toplam Eğitim Harcaması (Milyon TL)	93.041	122.741	160.733	219.363	270.921
Toplam Eğitim Harcaması (Milyon \$)	51.658	56.000	53.105	45.491	38.614
Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (TL)	4.729	5.941	7.498	10.005	12.311
Öğrenci Başına Eğitim Harcaması (\$)	2.626	2.710	2.477	2.075	1.754
Eğitim Harcamasının GSYH İçindeki Yeri (%)	5.9	6.0	6.1	5.8	5.4

Kaynak: TÜİK, 2021 (<https://data.tuik.gov.tr>).

Tablo 2.1 incelendiğinde, eğitim için yapılan toplam harcamanın, yıllar içinde TL bazında artış gösterse de \$ bazında ciddi azaldığı ortadadır. Nitekim 2012 yılında 51.658 milyon \$ harcanmışken, 2020 yılında 38.614 milyon \$ harcanmıştır.

Toplam eğitim harcamasında olduğu gibi öğrenci başına yapılan harcama da her geçen yıl azalmaktadır. Nitekim bir öğrenci için 2012 yılında 2.626 \$ harcanmışken, 2020 yılında 1.754 \$ harcanmıştır.

GSYH’den eğitim için harcanan paya bakıldığında, 2012 yılında % 5,9’u harcanmışken, 2016 yılında % 6,1’i harcanmış, 2020 yılında ise % 5.4’e düşmüştür. En fazla düşüşün de 2020 yılında olduğu görülmektedir.

2.1.4. Türkiye’de Okulöncesi Eğitim Harcamaları

Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması için yapılan çalışmalar her geçen yıl artmaktadır. Bireyin gelişimini desteklemede önemli bir yere sahip olan okulöncesi eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı’nın son yıllarda önem verdiği bir eğitim basamağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli sebeplerle eğitime ulaşamayan çocuklar için farklı sunum yolları geliştirilmektedir. Çocuk sayısının az olduğu yerlerde “Taşıma Merkezi Ana Sınıfı” pilot uygulaması, çalışan anne-babalar için yaz okulu uygulaması bunlardan bazılarıdır (MEB 2021 Yılı Bütçe Raporu, s.42).

Yapılan tüm faaliyetlerin amacı okulöncesi eğitime katılımı arttırmaktır. Beş yaş için okulöncesi eğitimin zorunlu olması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Okulöncesi eğitime katılımın incelenmesi için Türkiye'deki net okullaşma oranlarına değinilecektir.

Tablo 2.2. *Türkiye'de Okulöncesi Eğitimde Net Okullaşma Oranı (%)*

Öğretim Yılı	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş
2012-2013	26,63	37,36	39,72
2013-2014	27,71	37,46	42,54
2014-2015	32,68	41,57	53,78
2015-2016	33,26	42,96	55,48
2016-2017	35,52	45,70	58,79
2017-2018	38,52	50,42	66,88
2018-2019	39,11	50,79	68,30
2019-2020	41,78	52,41	71,22
2020-2021	28,35	36,79	56,89

Kaynak: MEB, Milli Eğitim İstatistikleri (2020-2021), s.1

Tablo 2.2'de görüldüğü gibi tüm yıllarda en fazla okullaşma oranı 5 yaşındaki çocuklardadır. 5 yaş için okullaşma oranı, 2012-2013 öğretim yılında % 39,72 iken 2020-2021 öğretim yılında % 56,89'dur. 2020-2021 öğretim yılında tüm yaş gruplarında bir düşüşün olduğu gözlenmektedir. Bunun nedenleri şunlar olabilir:

– Covid-19 pandemi süreci. Pandemi sürecinde bazı aileler çocuklarını okula göndermediler ya da yeni kayıt yaptırmadılar. Doğal olarak o çağdaki çocuklardan okula gitmeyenlerin oranı artınca okullaşma oranı azaldı.

– Ailelerin gelir düzeyi. Son yıllarda Türkiye'de gelir dağılımı oldukça bozulmuştur. Zengin kesim daha da zenginleşirken, yoksul kesim daha da yoksullaşmıştır. Geliri azalan aileler çocuklarını okula göndermekten vazgeçmiş olabilir. Çünkü her sektörde olduğu gibi eğitim sektöründeki çalışmaların da bir maliyeti vardır.

– Yurt dışından göç eden kişiler. Son on yılda Ortadoğu ülkelerinden (Suriye, Irak, Afganistan vb) yaklaşık 10 milyon kişi göç etmiş ve Türkiye'ye yerleşmiştir. Üstelik göç eden bu kişilerde doğum oranı yüksektir. Doğum oranı (çocuk sayısı) yüksek olduğu için, Türkiye'de okulöncesi eğitim çağına olan çocuk sayısı artmıştır. On yıl içine çocuk sayısı çok hızlı artınca, okullaşma oranı düşmüştür. Çünkü göç eden kişilerde, çocuklarını okula gönderme bilinci oldukça düşüktür.

Beş yaşındaki çocuklar için eğitim zorunlu hale getirilirse, okullaşma oranı artacaktır.

Ülkemizde okulöncesi eğitim, bütçe dışında özel tüzel kişilikler ve hanehalkının da harcamalara katıldığı bir öğretim kademesidir (Saklan ve Erginer, 2016, s.20). Okulun yapımı, donatımı, personel maaşları gibi temel giderler devlet tarafından karşılanmaktadır.

Ancak gündelik gereksinimler için (kırılan camın yenilenmesi, A4 kağıdı alınması vb) “aidat” adıyla aylık ücret alınmaktadır. Yıllar içinde finans kaynağına göre okulöncesi eğitim harcamalarını incelemek yararlı olacaktır.

Tablo 2.3. *Finans Kaynağına Göre Okulöncesi Eğitim Harcamaları (Milyon TL)*

Yıllar	Toplam devlet harcamaları	Hane halkı harcamaları	Özel tüzel kişilerin harcamaları
2011	2 963	896	330
2012	3 411	1 202	429
2013	3 632	1 272	479
2012	4 491	1 565	607
2015	5 222	1 469	614
2016	6 502	1 820	821
2017	7 419	2 073	1 124
2018	10 094	2 146	1 635
2019	13 171	1 597	1 567
2020	12 184	1 247	1 164

Kaynak: TÜİK, 2021 (<https://data.tuik.gov.tr>).

Tablo 2.3 incelendiğinde devlet tarafından yapılan toplam harcamaların 2011 yılında 2.963 milyon TL olduğu görülmektedir. Bu rakam 2020 yılına gelindiğinde yaklaşık dört katına çıkarak 12.184 milyon TL olmuştur. Bütün yıllarda en fazla harcamanın devlet tarafından yapıldığı söylenebilir. 2020 yılında devlet harcamalarında bir düşüşün olduğu görülmektedir. Hane halkı harcamalarında da artış olmakla beraber 2015, 2019 ve 2020 yıllarında bir önceki yıla kıyasla azalma olduğu gözlenmektedir. Özel tüzel kişiler harcamaları da sürekli artış eğiliminde olmakla beraber, bir önceki yıla nazaran 2019 ve 2020 yıllarında azalma olduğu görülmektedir.

Tüzel kişilik, hukuk standartlarına uygun olarak belirli bir amaç için bir araya gelmiş topluluk olarak tanımlanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, vakıflar, dernekler örnek olarak gösterilebilir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Eğitim harcamalarıyla ilgili alanyazın incelendiğinde, çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak sınırlı bir alana yöneliktir ve az sayıdadır.

Akça tarafından 2002 yılında bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlardan birkaçı şöyledir: Çocuğu ilköğretim okulunda okuyan velilerin % 95,3’ü Milli Eğitim Vakfı ödemeleri, % 86,8’i karne parası, % 56,6’sı fotokopi ve sınav ücreti, % 44,6’sı kayıt parası, % 41,9’u spor kolu parası, % 33,1’i tiyatro parası, % 35,8’i gezi ücreti ödemektedir. Araştırmaya katılan velilerin 3.403.500.000 lira ile Milli Eğitim Vakfı ödemesi yaptığı görülürken en az ödeme de 12.800.000 lira ile sınıf köşeleri için olduğu

görülmektedir. Ayrıca velilerin ilköğretim okuluna devam eden öğrenci için yıllık ortalama 33.189.149 lira harcama yapmıştır.

Ulusoy'un (2013) yılında 789 aile üzerinde yapmış olduğu çalışmada ailelerin bir eğitim öğretim yılında ortalama 1.901,30 TL eğitim harcaması yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Ailelerin ilköğretim düzeyinde yapmış oldukları eğitim harcamalarında sosyo ekonomik düzeylerinin etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca yapılan harcamaların okul ulaşım türüne göre farklılaştığı görülmüştür.

Tuzcu tarafından 2018 yılında yapılan "Türkiye'de Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Çabaları ve Maliyeti (1990-2002 Dönemi) adlı çalışmada okulöncesi eğitim için öğrenci başına 459 \$ harcama yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dönem başında 515 \$ olan harcamanın dönem sonunda 407 \$'a düştüğü görülmüştür. Düşüş % 20 dolaylarındadır. Öğrenci sayısı her yıl artmasına rağmen eğitim harcamaları ekonomik krizlerin olduğu yıllarda azalmıştır.

Demirogları (2019) tarafından yapılan "Hanehalkı Eğitim Harcamaları Belirleyicilerinin Ekonometrik Analizi: Türkiye Örneği" adlı çalışmada okulöncesi eğitim harcamaları modelinde 431 hane ile çalışılmıştır. Anne babanın eğitim düzeyi, hanedeki birey sayısı, anne babanın çalışıyor olmasının hanehalkı eğitim harcamalarında etkili olduğu görülmüştür. Babanın mesleğinin yanında gelirinin de harcamalar üzerinde bir etken olduğu, gelirindeki artışın en fazla okulöncesi eğitim harcamaları üzerinde bir artışa sebep olduğu bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modeli ile yapılmıştır, niceldir. Gereksinim duyulan veriler, çocuğu okulöncesi eğitime giden ailelerden yazılı olarak toplanmıştır.

Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzde varolan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan kişi ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1999, s.79). Araştırmada, ailelerin okulöncesi eğitim için yaptığı harcamaların türü ve düzeyi ile bu harcamaların bazı değişkenlere göre farklılık gösterip-göstermediği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Denizli ili Çivril ilçesinde çocukları okulöncesi eğitime giden aileler oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak kolay ve ekonomik olmadığı için örneklem alınmıştır. Araştırmanın örnekleme 2021-2022 eğitim-öğretim yılında üçü ilçe merkezi, ikisi köyde çocuğu okulöncesi eğitime devam eden ailelerden oluşmaktadır. Örnekleme okullar rastgele seçilmiştir.

Gerekli izinler alındıktan sonra ilgili okullara gidilerek, okul yöneticileri ile görüşülmüş ve veri toplama aracı, çocuğu o okulda olan ailelere ulaştırılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı 2. yarısında toplanmıştır. Veriler toplanırken Dr. Gökhan Tuzcu tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Anılan ölçek, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, ana-babanın eğitim düzeyi, ana-babanın mesleği, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yer, ailenin yaşadığı evin kira olup-olmadığı, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, ana-babanın boşanmış olup-olmadığı vb sorular yer almaktadır.

İkinci kısımda, 2021-2022 öğretim yılında ailelerin okulöncesi eğitim için bir ayda yapmış oldukları ortalama harcamalara ilişkin sorulara yer verilmiştir. Ailelerden harcama kalemlerinin karşısına bir ayda yaptıkları ortalama harcama miktarlarını TL cinsinden yazmaları istenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde Jamovi 2.2.5 istatistik programından yararlanılmıştır. Ailelerin yaptığı harcamaların tür ve miktarlarına ilişkin bilgiler için frekans ve yüzde dağılımları açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

Yapılan harcamaların, anne-babanın eğitim durumuna ve ailenin gelir durumuna göre değişip-değişmediğinin incelenmesinde, öncelikle verilerin her bir kategorideki normalliğine bakılmıştır. Verilerin normalliği sağlamaması sonucunda Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan harcamaların, yerleşim yerine göre değişip-değişmediğinin test edilmesinde, bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Bu bağlamda öncelikle bağımlı değişken olan toplam harcamanın her bir kategorideki normalliği ve homojenliği test edilmiştir. Normallik için çarpıklık katsayısı homojenlik için Levene's homojenlik testi kullanılmıştır. Çarpıklık katsayısı -1 ile +1 arasında olmaması ve Levene's homojenlik testinin anlamlı olmaması sonucunda, parametrik olmayan Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, toplanan veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan çözümlenmeler ve yorumlar, aşağıda görülmektedir.

4.1. Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan annelerin eğitim düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Annelerin Eğitim Düzeyi*

	n	%
Okuma-yazma bilmiyor	0	0
İlkokul mezunu	24	12
Ortaokul mezunu	70	35
Lise mezunu	56	28
2 yıllık üniversite mezunu	17	8,5
4 yıllık üniversite mezunu	33	16,5
Yüksek lisans mezunu	0	0
Doktora mezunu	0	0
Toplam	200	100

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi okuma-yazma bilmeyen, yüksek lisans ve doktora mezunu olan anne bulunmamaktadır. En fazla oranı % 35 ile ortaokul mezunu anneler oluşturmaktadır. Daha sonra bu oranı sırasıyla % 28 lise mezunu, % 16,5 dört yıllık üniversite mezunu, % 12 ilkokul mezunu, % 8,5 iki yıllık üniversite mezunu anneler takip etmektedir.

Araştırmaya katılan babaların eğitim düzeyine ilişkin veriler Tablo 4.2’de görülmektedir.

Tablo 4.2. *Babaların Eğitim Düzeyi*

	n	%
Okuma-yazma bilmiyor	0	0
İlkokul mezunu	14	7
Ortaokul mezunu	67	33,5
Lise mezunu	56	28
2 yıllık üniversite mezunu	22	11
4 yıllık üniversite mezunu	41	20,5
Yüksek lisans mezunu	0	0
Doktora mezunu	0	0
Toplam	200	100

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, babaların eğitim düzeyinde en fazla oranı % 33,5 ile ortaokul mezun olanlar oluşturmaktadır. Bu oranı sırasıyla % 28 ile lise mezunu, % 20,5 ile dört yıllık üniversite mezunu, % 11 ile iki yıllık üniversite mezunu, % 7 ile ilkokul

mezunu babalar takip etmektedir. Okuma-yazma bilmeyen baba olmadığı gibi yüksek lisans ve doktora mezunu olan baba da bulunmamaktadır.

Anne ve babaların eğitim düzeyinde en fazla oranı, ortaokul mezunları oluşturmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen anne de yoktur, baba da yoktur. Doktora mezunu olan da yoktur. İki yıllık ve dört yıllık üniversite mezunu olan babaların oranı, annelerden fazladır. İlkokul ve ortaokul mezunlarının oranı annelerde fazladır. Babaların eğitim düzeyinin annelerden fazla olduğu söylenebilir.

Anne mesleklerine ilişkin veriler Tablo 4.3'te görülmektedir.

Tablo 4.3. *Annelerin Mesleği*

	n	%
Ev hanımı	125	62,5
Öğretmen	19	9,5
İşçi (mermer)	9	4,5
Kasiyer	6	3,0
Hemşire	6	3,0
Esnaf	6	3,0
Çiftçi	5	2,5
Kuaför	5	2,5
Memur	5	2,5
Usta öğretici	2	1,0
Güvenlik görevlisi	2	1,0
Bankacı	2	1,0
Pastacı	2	1,0
Züccaciyeci	1	0,5
Market çalışanı	1	0,5
Teknisyen	1	0,5
Eczacı	1	0,5
Terzi	1	0,5
Sarrafa	1	0,5
Toplam	200	100

Tablo 4.3 incelendiğinde annelerin meslekleri % 62,5 ile ev hanımı, % 9,5 ile öğretmen, % 4,5 ile mermer işçisi, % 3 ile kasiyer, hemşire ve esnaf, % 2,5 ile çiftçi, kuaför ve memur, % 1 ile usta öğretici, güvenlik görevlisi, bankacı ve pastacı, % 0,5 ile züccaciyeci, market çalışanı, teknisyen, eczacı, terzi ve sarraftan oluşmaktadır.

Anne mesleklerinde en fazla oran % 62,5 ile ev hanımlığındadır. Her ne kadar ismi ev hanımlığı olsa da annelerin günlük yaşamda, özellikle kırsal yörelerde her türlü işi yaptığı bilinmektedir. Bu oranı % 9,5 ile öğretmenlik mesleği izlemektedir. % 4,5 oranında anne mermer fabrikalarında işçi olarak çalışmaktadır.

Babaların mesleklerine ilişkin veriler, Tablo 4.4'te görülmektedir.

Tablo 4.4. Babaların Mesleği

	n	%		n	%
Çiftçi	46	23,0	Marangoz	2	1,0
İşçi	19	9,5	Kepçe operatörü	2	1,0
Esnaf	16	8,0	Hizmetli	2	1,0
Öğretmen	12	6,0	Kaportacı	2	1,0
Şoför	11	5,5	Mağaza müdürü	2	1,0
Kasiyer	9	4,5	Mühendis	2	1,0
Tamirci	8	4,0	Acente müdürü	1	0,5
Berber	7	3,5	Balıkçı	1	0,5
Memur	6	3,0	Forkliftçi	1	0,5
Polis	6	3,0	Fırıncı	1	0,5
Manav	5	2,5	Trafik polisi	1	0,5
Market çalışanı	4	2,0	Ziraatçı	1	0,5
Pastacı	4	2,0	Şube müdürü	1	0,5
Dişçi	3	1,5	Veteriner	1	0,5
İtfaiye	3	1,5	Fotoğrafçı	1	0,5
Terzi	3	1,5	Galerici	1	0,5
Eczacı	3	1,5	Bekçi	1	0,5
Tesisatçı	2	1,0	Güvenlik görevlisi	1	0,5
Sarraf	2	1,0	Saatçi	1	0,5
Bankacı	2	1,0	Temizlik personeli	1	0,5
Doktor	2	1,0	Toplam	200	100

Tablo 4.4'te verilenlere göre babaların mesleklerinde en fazla oranı % 23 ile çiftçilik mesleği oluşturmaktadır. Daha sonra % 9,5 ile farklı alanlarda çalışan işçiler gelmektedir. Araştırmaya katılan babaların meslek yapılarının karma bir yapıda olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan ailelerin yaşadığı yere ilişkin veriler Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5. Ailenin Yaşadığı Yer

	n	%
Köy	84	42
İlçe merkezi	116	58
Toplam	200	100

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi ailelerin % 42'si köyde, % 58'i ilçe merkezinde yaşamaktadır.

Ailelerin yaşadığı evin mülkiyetine ilişkin bilgiler Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Ailelerin Yaşadığı Evin Mülkiyeti

	n	%
Kendisinin	97	48,5
Kira	103	51,5
Toplam	200	100

Araştırmaya katılan ailelerin % 51,5'i kirada oturmakta, % 48,5'i ise kendi evlerinde oturmaktadır. Günümüz koşulları değerlendirildiği zaman, kiraya ödenen ücretin ailenin aylık gelirinde büyük bir paya sahip olduğu söylenebilir.

Ailedeki çocuk sayısına ilişkin bilgiler Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7. *Ailedeki Çocuk Sayısı*

	n	%
1	48	24
2	84	42
3	58	29
4	9	4,5
5 ve daha fazla	1	0,5
Toplam	200	100

Tablo 4.7 incelendiğinde, ailelerin % 24'ü bir çocuğa, % 42'si iki çocuğa, % 29'u üç çocuğa, % 4,5'i dört çocuğa ve % 0,5'i de beş çocuğa sahiptir. Çocuk sayısı arttıkça, yapılan zorunlu harcamalar artarken çocuğun gelişimine yönelik yapılan isteğe bağlı harcamaların (müzik, sanat, spor kursu vb) azaldığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8. *Çocuğun Cinsiyeti*

	n	%
Kız	113	56,5
Erkek	87	43,5
Toplam	200	100

T Tablo 4.8'e bakıldığında, okulöncesi eğitime katılan çocukların % 56,5'i kız ve % 43,5'i erkeklerden oluşmaktadır.

Ana-babaların birlikte mi, yoksa boşanmış mı (ayrı yaşıyor) olduğuna ilişkin veriler Tablo 4.9'da görülmektedir.

Tablo 4.9. *Aile Birliktelik Durumu*

	n	%
Birlikte	198	99
Ayrı	2	1
Toplam	200	100

Tablo 4.9 incelendiğinde, ana-babaların büyük çoğunluğu (% 99) birlikte yaşarken, % 1'i ayrı yaşamaktadır (boşanmıştır). Ana-babası ayrı olan çocukların gelişimin ilk

dönemlerinden itibaren sorunlarla karşılaştığı bilinmektedir. Ancak bu durum, başka bir araştırmanın konusu olmalıdır.

Ailenin aylık gelirine dair bilgiler Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. *Aile Gelir Durumu*

Gelir	n	%
1 - 3.500 TL arası	24	12
3.501 - 10.000 TL arası	136	68
10.001 - 15.000 TL arası	17	8,5
15.001 - 20.000 TL arası	16	8
20.001 - 25.000 TL arası	7	3,5
Toplam	200	100

Tablo 4.10 incelendiğinde, araştırmaya katılan ailelerin % 12’sinin 1 TL - 3.500 TL arasında aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Ailelerin büyük çoğunluğu (% 68’i) aylık 3.501 TL - 10.000 TL arasında gelire sahiptir. Diğer bir deyişle, yaklaşık olarak iki asgari ücret kadar gelire sahiptir. % 3,5’i ise 20.001 TL - 25.000 TL arasında gelire sahiptir. Günümüz koşullarında değerlendirildiği zaman gelir durumu ailelerin yaptığı harcamalar üzerinde etkili olmaktadır.

4.2. Ailelerin Yaptığı Eğitim Harcamalarının Tür ve Miktarları

Çalışmanın birinci alt problemi “Ailelerin yapmış olduğu harcamaların tür ve miktarı nedir?” şeklindedir. Yapılan çözümlenmeler, bu başlık altında verilmiştir.

Öğrencilerin okula gidip-gelebilmeleri için ailelerin bir ayda ulaşım (okul servis aracı) ödedikleri ortalama ücretler Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. *Ailelerin Ulaşım İçin Yaptıkları Harcamalar(TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
Yok	126	63		
1 - 250 TL	23	11,5		
251 - 500 TL	45	22,5	142	230
501 - 750 TL	1	0,5		
751 - 1.500 TL	5	2,5		
Toplam	200	100		

Tablo 4.11 incelendiğinde, ailelerin % 63’ünün ulaşım ücret ödemedikleri görülmektedir. Adres kayıt sistemine göre öğrenciler anaokuluna kayıt oldukları için, evleri okula yakın olan öğrenciler yürüyerek gidip-gelmektedir.

Ailelerden % 11,5’i 1 TL - 250 TL arasında, % 22,5’i 251 TL - 500 TL arasında, % 0,5’i 501 TL - 750 TL arasında, % 2,5’i 751 TL - 1.500 TL arasında ulaşım ücret

ödemektedir. Araştırmadaki velilerin 2021-2022 eğitim öğretim yılında ulaşım için ortalama bir ayda 142 TL ücret ödediği görülmektedir.

Ailelerin giyim kuşam için yaptığı harcamalar Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. *Ailelerin Giyim Kuşam İçin Yaptığı Harcamalar (TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
1 - 500 TL	16	8		
501 - 1.500 TL	117	58,5		
1501 - 2.000 TL	46	23	1028	495
2001 - 2.500 TL	18	9		
2501 - 3.000 TL	3	1,5		
Toplam	200	100		

Ailelerin % 8’i bir ayda giyim-kuşam için ortalama 1 TL - 500 TL arasında harcama yapmaktadır. % 58,5’i 501 TL - 1.500 TL arasında, % 23’ü 1.501 TL - 2.000 TL arasında, % 9’u 2.001 TL - 2.500 TL arasında ve % 1,5’i 2.501 - 3.000 TL ve arasında harcama yapmaktadır. Ailelerin gelir durumu da giyim kuşam için yaptığı harcamayı doğrudan etkilemektedir. Düşük gelirli aileler daha önceden kardeşlerinden kalan kıyafetleri çocuklarına giydirmektedir. Araştırmaya katılan aileler giyim kuşam için ortalama 1.028 TL harcama yapmaktadır.

Okulöncesi eğitime giden çocukların gereksinim duydukları eğitim-öğretim malzemeleri için ailelerin yaptığı harcamalar Tablo 4.13’de verilmiştir.

Tablo 4.13. *Ailelerin Eğitim Öğretim Malzemesi İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
1 - 500 TL	66	33		
501 - 1.000 TL	106	53		
1.001 - 1.500 TL	24	12	771	439
1.501 - 2.000 TL	4	3		
Toplam	200	100		

Tablo 4.13 incelendiğinde, eğitim-öğretim malzemesi (kırtasiye vb) için ortalama bir ayda ailelerin % 33’ü 1 - 500 TL arası, % 53’ü 501 - 1.000 TL arası, % 12’si 1.001 - 1.500 TL arası, % 3’ü 1.501 - 2.000 TL ve arası harcama yapmaktadır. Ailelerin ortalama 771 TL eğitim-öğretim malzemesi için harcama yaptıkları görülmektedir. Çocuklarının her türlü etkinlikten geri kalmaması için ailelerin ciddi harcamalar yaptıkları görülmektedir. Asgari ücret ve altında gelire sahip aileler için bu büyük bir gider olarak görünmektedir.

Okula verilen aidat için yapılan harcamalara ilişkin bilgiler Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14. *Ailelerin Aidat İçin Yaptığı Harcamalar (TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
1 - 240 TL	114	57		
241 - 480 TL	63	31,5	306	157
481 - 720TL	23	11,5		
Toplam	200	100		

Tablo 4.14'e baktığımız zaman 2021-2022 eğitim öğretim yılında ailelerin % 57'si 1-240 TL arası, % 31,5'i 241-480 TL arası, % 11,5'i de 481-720TL arasında okula aidat (ödenti) ödemektedir. Araştırmadaki ailelerin aidat için yaptığı harcamaların ortalaması 306 TL'dir. Okulöncesi eğitim ücretsiz olmasına rağmen öğrencilerin beslenme, temizlik ve eğitim materyalleri için okulun bulunduğu mahallenin ekonomik durumuna göre komisyonlar tarafından aylık verilmek üzere aidatlar alınmaktadır. Toplanan aidatlar ailelerin yaptığı zorunlu harcamalar içerisinde yer almaktadır.

Ailelerin beslenme için bir ayda yaptıkları harcamalar Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15. *Ailelerin Beslenme İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
Yok	120	60		
1 - 250 TL	23	11,5		
251 - 500 TL	49	24,5	153	245
501 - 750 TL	8	4		
Toplam	200	100		

Tablo 4.15 incelendiğinde ailelerin % 60'ı beslenme için harcama yapmamaktadır. Ailelerden % 11,5'i 1-250 TL arasında, % 24,5'i 251-500 TL arasında ve % 4'ü 501-750 TL arasında beslenme için harcama yapmaktadır. Grubun beslenme için yaptığı ortalama harcama 153 TL'dir. Evi okula yakın olmayan ailelerin beslenme için bir miktar harcama yaptıkları görülmektedir.

Okul gezisi için ailelerin yaptıkları harcamalara ilişkin bilgiler Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16. *Ailelerin Okul Gezisi İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
Yok	189	94,5		
1 - 200 TL	6	3	18,3	95
201 - 400 TL	5	2,5		
Toplam	200	100		

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi ailelerin % 94,5’i okul gezisi için harcama yapmamışlardır. Ailelerin % 3’ü 1 - 200 TL arası, % 2,5’i 201 - 400 TL arasında harcama yapmışlardır. Ailelerin okul gezisi için yaptıkları ortalama harcama 18,3 TL’dir.

Yapılan araştırmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okulöncesi eğitim için yapılan harcamalar içerisinde en az olan “okul gezisi” için yapılan harcamalardır. Bunun nedenleri şunlar olabilir:

- Çocuklar çok küçük yaşta oldukları için ailelerin istememesi.
 - Çocuklar çok küçük yaşta oldukları için öğretmenlerin sorumluluk almak istememesi.
 - Gezi maliyetine katlanmak istemeyen ya da katlanamayan ailelerin olmasıdır.
- Yılsonu mezuniyet töreni için yapılan harcamalar Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. *Ailelerin Yılsonu Mezuniyeti İçin Yaptığı Harcamalar(TL, Aylık)*

	n	%	\bar{X}	s
Yok	6	3,0		
1 - 100 TL arası	46	23,0		
101 - 200 TL arası	46	23,0		
201 - 300 TL arası	65	32,5	232	156
301 - 400 TL arası	19	9,5		
401 - 500 TL arası	18	9,0		
Toplam	200	100		

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ailelerin % 3’ü yılsonu mezuniyeti için hiç harcama yapmamaktadır. % 23’ü 1 - 100 TL arası, % 23’ü 201 - 300 TL arası, % 32,5’i 201 - 400 TL arası, % 9,5’i 301 - 400 TL arası, % 9’u da 401 - 500 TL arası harcama yapmaktadır. Bir aile, bir çocuk için ortalama 232 TL yılsonu mezuniyet harcaması yapmaktadır.

Araştırmaya katılan ailelerin yaptığı diğer harcamalara ilişkin bilgiler Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18. Ailelerin Yaptığı Diğer Harcamalar

	n	%	\bar{X}	s
Yok	185	92,5		
1 - 200 TL arası	7	3,5	28,6	136
201 TL ve üzeri	8	4		
Toplam	200	100		

Tablo 4.18 incelendiğinde, ailelerin % 92,5'i ölçekte verilen harcama türlerinden farklı bir harcama yapmamaktadır. % 3,5'i 1 TL - 200 TL arasında, % 4'ü de 201 TL ve üzerinde farklı alanlarda harcama yapmaktadır. Yapılan bu (diğer) harcamaların ortalaması 28,6 TL'dir.

4.3. Ailelerin Okulöncesi Eğitim İçin Bir Ayda Yapmış Oldukları Toplam Harcama

Araştırmanın ikinci alt problemi "Bir aile, bir çocuğun okulöncesi eğitim alması için bir ayda ortalama kaç lira harcamaktadır?" şeklindedir. Çözümleme yapılmış ve 2021-2022 öğretim yılında okulöncesi eğitimde ailelerin bir çocuk için bir ayda yapmış oldukları ortalama eğitim harcaması Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19. Ailelerin Bir Ayda Yapmış Olduğu Toplam Harcama(TL)

	n	%	\bar{X}	s
0 - 2.000 TL arası	81	40,5		
2.001 - 4.000 TL arası	91	45,5	2.678	1.279
4.001 - 6.000 TL arası	22	11		
6.001 - 8.140 TL arası	6	3		
Toplam	200	100		

2021-2022 eğitim öğretim yılında ailelerin % 40,5'i 0 - 2.000 TL arasında, % 45,5'i 2.001 - 4.000 TL arasında, % 11'i 4.001 - 6.000 TL arasında, % 3'ü de 6.001 - 8.140 TL arasında, okulöncesi eğitim için harcama yapmışlardır. Asgari ücretin net 2.825 TL olduğu bir dönemde yapılan eğitim harcamalarının büyüklüğü dikkat çekmektedir.

4.4. Yapılan Harcamaların Eğitim Durumu, Gelir Durumu ve Yerleşim Yerine Göre İncelenmesi

Araştırmanın üçüncü alt problemi şöyledir: "Ailelerin okulöncesi eğitim için yapmış oldukları harcama, ailenin eğitim durumu, gelir durumu ve yerleşim yerine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?" Buna ilişkin değişkenlerin çözümlenmesi aşağıda sırayla verilmektedir.

4.4.1. Anne Eğitim Durumu Değişkeni

Yapılan harcamanın anne eğitim durumuna göre değişip-değişmediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.20’de sunulmuştur.

Tablo 4.20. *Anne Eğitim Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları*

Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
İlkokul mezunu (1)	24	2.411				1-5
Ortaokul mezunu (2)	70	2.075				2-3
Lise mezunu (3)	56	2.726				2-4
İki yıllık üniversite mezunu (4)	17	2.685	4	61,2	<.001	2-5
Dört yıllık üniversite mezunu(5)	33	4.068				3-5
						4-5

Tablo 4.20 analiz sonuçlarına göre anne eğitim durumuna göre ailelerin yapmış oldukları eğitim harcamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=61,2$; $p <.05$). Anne eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=4068$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu ilkokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ilkokul mezunu}}=2411$) yapmış oldukları harcamalardan; anne eğitim durumu lise mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{lise mezunu}}=2726$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}}=2075$) yapmış oldukları harcamalardan; anne eğitim durumu 2 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{2 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=2685$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu ortaokul olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}}=2075$) yapmış oldukları harcamalardan; anne eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=4068$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu ortaokul olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}}=2075$) yapmış oldukları harcamalardan; anne eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=4068$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}}=2075$) yapmış oldukları harcamalardan; anne eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=4068$) yapmış oldukları harcamalar, anne eğitim durumu 2 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{2 \text{ yıllık üniversite mezunu}}=2685$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

Genel olarak bakıldığında, en az harcama, annenin ortaokul mezunu olduğu aileler tarafından, en çok harcama ise annenin dört yıllık üniversite mezunu olduğu aileler tarafından yapılmaktadır.

4.4.2. Baba Eğitim Durumu Değişkeni

Yapılan harcamanın baba eğitim durumuna göre değişip-değişmediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4.21. *Baba Eğitim Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları*

Anne Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
İlkokul mezunu	14	2270				1-5
Ortaokul mezunu	67	2048				2-3
Lise mezunu	56	2755				2-4
İki yıllık üni. Mezunun	22	2644	4	59.0	<.001	2-5
Dört yıllık üni. Mezunu	41	3761				3-5
						4-5

Baba eğitim durumuna göre ailelerin yapmış oldukları okulöncesi eğitim harcamaları arasında anlamlı bir fark vardır ($X^2_4 = 59.0$; $p < .05$). Baba eğitim durumu dört yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 3.761$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu ilkokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ilkokul mezunu}} = 2.270$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır. Baba eğitim durumu lise mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{lise mezunu}} = 2.755$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu ortaokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}} = 2.048$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

Baba eğitim durumu iki yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{2 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 2.644$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu ortaokul olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}} = 2.048$) yapmış oldukları harcamalardan; baba eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 3.761$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu ortaokul olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}} = 2.048$) yapmış oldukları harcamalardan; baba eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 3.761$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu ortaokul mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ortaokul mezunu}} = 2.048$) yapmış oldukları harcamalardan; baba eğitim durumu 4 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin

($\bar{X}_{4 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 3.761$) yapmış oldukları harcamalar, baba eğitim durumu 2 yıllık üniversite mezunu olan ailelerin ($\bar{X}_{2 \text{ yıllık üniversite mezunu}} = 2.644$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

4.4.3. Aile Gelir Durumu Değişkeni

Okulöncesi eğitim için bir ayda yapılan ortalama harcama miktarının değişip-değişmediğini incelemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.22’de sunulmuştur.

Tablo 4.22. *Aile Gelir Durumuna Göre Ailelerin Yapmış Oldukları Eğitim Harcamalarına İlişkin Kruskal-Wallis H Test Sonuçları*

Aylık Gelir	n	\bar{X}	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
1-3500 TL arası	24	1728				1-2
3501-10000 TL arası	136	2495				1-3
10001-15000 TL arası	17	3421				1-4
15001-20000 TL arası	16	4193	4	62.2	<.001	1-5
20001-25000 TL arası	7	4229				2-3
						2-4

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi, aile gelir durumu ile ailelerin okulöncesi eğitim için yapmış oldukları harcamalar arasında anlamlı bir fark vardır ($X_4^2=62.2$; $p < .05$). Aylık geliri 3.501 - 10.000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{3501-10000 \text{ TL arası}} = 2.495$) yapmış oldukları harcamalar, aylık geliri 1 - 3.500 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{1-3500 \text{ TL arası}} = 1.728$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

Aylık geliri 10.001 - 15.000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{10001-15000 \text{ TL arası}} = 3.421$) yapmış olduğu harcamalar, aylık geliri 1 - 3.500 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{1-3500 \text{ TL arası}} = 1.728$) yapmış olduğu harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır. Aylık geliri 15.001 - 20.000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{15001-20000 \text{ TL arası}} = 4.193$) yapmış olduğu harcamalar, aylık geliri 1 - 3.500 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{1-3500 \text{ TL arası}} = 1.728$) yapmış olduğu harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

Aylık geliri 20.001 - 25.000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{20001-25000 \text{ TL arası}} = 4.229$) yapmış olduğu harcamalar, aylık geliri 1 - 3.500 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{1-3500 \text{ TL arası}} = 1.728$) yapmış olduğu harcamalardan; aylık geliri 10.001 - 15.000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{10001-15000 \text{ TL arası}} = 3.421$) yapmış olduğu harcamalar, aylık geliri

3.501 - 10.000 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{3501-10000\text{TL arası}} = 2.495$) yapmış olduğu harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

Aylık geliri 15001-20000 TL arası olan ailelerin ($\bar{X}_{15001-20000\text{TL arası}} = 4193$) yapmış oldukları harcamalar, aylık geliri 3501-10000 TL arasında olan ailelerin ($\bar{X}_{3501-10000\text{TL arası}} = 2495$) yapmış oldukları harcamalardan anlamlı biçimde daha fazladır.

4.4.4. Yerleşim Yeri Değişkeni

Ailelerin okulöncesi eğitim için yaptığı eğitim harcamasının yerleşim yerine göre anlamlı bir fark gösterip-göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılmak istenmiş ancak köy ve ilçe merkezi değişkenlerine ait harcamalar normal dağılım göstermediği için Mann-Whitney U testi tercih edilmiş ve çözümler Tablo 2.23'te verilmiştir.

Tablo 4.23. *Ailelerin Yerleşim Yerine Göre Yaptıkları Harcamalara İlişkin t Testi Sonuçları*

Yerleşim yeri	n	\bar{X}	s	U	sd	p
Köy	84	2.022	1.022	1.641	1	.001
İlçe merkezi	116	3.154	1.239			

Tablo 4.23 incelendiğinde yerleşim yeri köy olan ailelerin yapmış oldukları toplam ortalama harcama ($\bar{X} = 2.022$) ile yerleşim yeri ilçe merkezi olan ailelerin yapmış oldukları toplam ortalama harcama ($\bar{X} = 3.154$) arasında anlamlı bir ilişki vardır ($U=1.641$; $p<.05$). Buna göre yerleşim yeri ilçe merkezi olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{ilçe merkezi}} = 3.154$) yapmış oldukları eğitim harcamaları, yerleşim yeri köy olan ailelerin ($\bar{X}_{\text{köy}} = 2.022$) yapmış oldukları eğitim harcamalarından anlamlı bir biçimde daha fazladır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ailelerin okulöncesi eğitim için yapmış olduğu harcamalara ilişkin sonuçlar tartışılmış ve daha sonra da konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ve neticesinde önerilere yer verilmiştir. Araştırma ailelerin okul öncesi eğitim için bir ayda yaptığı ortalama harcamanın tür ve miktarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yapılan ortalama harcamanın ailenin eğitim durumu, gelir durumu ve yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılaşması incelenmiştir. Araştırmacı tarafından Denizli ili Çivril ilçesinde resmi anaokulları ve anasınıfında öğrencisi bulunan 200 veliye gönüllülük esasına dayalı ölçek uygulanmıştır.

Araştırmada ailelerin okulöncesi eğitim için 2021-2022 eğitim öğretim yılında ortalama 1.028 TL ile en fazla giyim ve kuşama harcama yaptıkları bulunmuştur. Okulöncesi eğitim devlet okullarında öğrencilerin resmi kıyafet zorunluluğu olmamasına rağmen ailelerin çocukların yaşları küçük olmasında dolayı sık kıyafet aldıkları söylenebilir. Yapılan diğer bir harcama ise eğitim öğretim malzemesine yönelik yapılan harcamalardır. Ortalama 771 TL ile aileler giyim kuşamdan sonra en fazla bu alana harcama yapmışlardır. Okulöncesi eğitim daha çok etkinlik temelli olduğu için öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine yönelik malzemeler belirli bir gider oluşturmaktadır.

Eğitim bölgesine göre ilçe komisyonlarınca belirlenen rakamlara göre aileler ortalama 306 TL aidat ödemektedir. Bu aidatlar beslenme, temizlik giderleri altında alınmaktadır. Ailelerin ortalama 142 TL ulaşım ücret ödedikleri görülmektedir. Okulöncesi eğitimde taşınmalı eğitimin olmamasından dolayı aileler için ulaşım konusu tekrardan gündeme gelmiştir.

Diğer bir harcama türü olan beslenme konusunda da ortalama 153 TL harcama yapıldığı görülmektedir. Beslenme giderleri toplanan aidatların içinde olsa da aidatlar yetersiz olmaktadır. Yılısonu mezuniyeti için aileler ortalama 232 TL harcama yapmışlardır. Çocuklarının özel günlerinden anı kalmasını isteyen aileler için diğer bir harcama alanını oluşturmaktadır.

Ortalama bir ayda yapılan toplam harcama 2.678 TL'dir. Asgari ücretle kıyaslandığı zaman bazı ailelerin harcamalar konusunda zorlandığı söylenebilir. Ailelerin yaptıkları toplam harcamanın ailenin gelir durumuna göre değiştiği bulunmuştur. Aylık gelir arttıkça yapılan harcamanın da anlamlı olarak fazlaştığı görülmektedir. Araştırmanın sonuçları anne babanın eğitim durumuna göre harcamaların anlamlı olarak

farklılaştığı sonucunu ortaya koymuştur. Eğitim durumu yüksek bireylerin gelir durumlarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Ailenin yaşadığı yer değişkeni açısından baktığımız zaman ilçede yaşayan ailelerin yaptığı harcamalar köyde yaşayan ailelerden anlamlı olarak farklılaşmakta ve daha fazla bulunmuştur. Köyde yaşayan ailelerin ortalama harcaması 2.022 TL ilçe merkezinde yaşayan ailelerin ise 3.154 TL bulunmuştur. Bunda aidat, servis ve beslenme giderlerinin de etkili olduğu söylenebilir.

5.2.Öneriler

Ülke gelişimine katkı sağlayacak nitelikli bireyler yetiştirmek için eğitimin ilk basamağı olan okulöncesi eğitim yaygınlaştırılmalıdır. Buna ek olarak Türkiye'deki gelir dağılımının eşit olmadığı göz önünde bulundurulduğunda fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Devlet bütçesinden eğitime ayrılan katkının az olmasından dolayı ailelere yeni harcama alanları ve miktarları ortaya çıkmaktadır.

Yapılan eğitim harcamalarına bakıldığı zaman, çeşitli alanlarda olduğu görülmektedir. Bunlar içerisinde en büyüğünü giyim-kuşam ve eğitim malzemesi (materyali) oluşturmaktadır. 2022 yılında ilk kez okulöncesi ve ilköğretim okullarına gönderilmeye başlanan ödenekler içerisinde, kırtasiye, temizlik ve okul donatımı ödenekleri gibi kalemler yer almaktadır. Daha önceki yıllarda bu ödenekler, ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından tüm okullar için ortaklaşa harcanıyordu. Bu da adaletsiz bir dağılımı ortaya çıkarmaktaydı. 2022 yılında başlatılan bir uygulama ile artık okulların kendi gereksinimleri için kendilerinin harcama yapması için öğrenci sayılarına göre ödenek gönderilmektedir. Bunun yanında öğrencilerin gereksinimleri için de ailelere gider oluşturan alanlarda, örneğin beslenme, ulaşım, giyim gibi alanlarda ayrı bir kalem oluşturulmalıdır. Böylece ailelerin çocukların eğitimi için kendi cebinden harcadıkları giderlerin yükü azaltılmış olacaktır.

Yaşadığı köyde, kasabada, mahallede okul olmayan öğrenciler, tekrar taşınmalı eğitim kapsamına alınmalı ve aileler, ulaşım için yaptıkları harcamalardan kurtarılmalıdır.

Araştırma sonuçlarına göre okulöncesi eğitim için ailelerin yapmış oldukları harcamalar içerisinde geziler, diğer giderler adı altında 23 Nisan gösterileri için alınan kıyafetler yer almaktadır. Çocukların başka bir yere yaptıkları geziler için ulaşım giderleri devlet tarafından karşılanmalıdır. 23 Nisan gösterilerinde öğrencilere ekstradan yeni kıyafet alınmasının önüne geçilmelidir.

Denizli ili ivril ilçesi dışındaki ilçelerde de okulöncesi eğitim harcamaları araştırması yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akça, Ş. (2002). Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptıkları Eğitim Harcamaları. Ankara.
- Çifçi, M. ve Ersoy, M. (2019). Okulöncesi eğitimi alanındaki araştırmaların yönelimleri: Bir içerik analizi. Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 8(3), 862-886.
- Demirogları, S. (2019). Hanehalkı Eğitim Harcamaları Belirleyicilerinin Ekonometrik Analizi: Türkiye Örneği.
- Ertürk, S. (1975). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Karakütük, K. (2020). Eğitimde Bütçe Yönetimi - Okulda Bütçe Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Koçak, A. (2016). Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkileri: Türkiye ve G8 Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama. Gaziantep.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020, Aralık 30). 2021 Yılı Bütçe Raporu. (sgb.meb.gov.tr).
- Millî Eğitim Bakanlığı (2021, Eylül 10). Millî Eğitim İstatistikleri. (<https://sgb.meb.gov.tr>).
- Özdere, M. (2020). Türkiye’de Eğitim Finansmanı ve Okul Finansmanında Okul Yöneticilerinin Görev ve Sorumlulukları.
- Saklan, E. ve Erginer, A. (2016). Türkiye’de Okulöncesi Eğitime İlişkin Politika ve Finansman Uygulamaları. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 6(2), 20.
- Şen, S; Yılmaz, R; Çiçekler, C. Y. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 5- 6 Yaş Çocukların Üstdil Becerilerinin İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(2), 37-54.
- Tuzcu, G. (2021). Eğitim Ekonomisi. Ankara: Pegem Akademi.
- TÜİK (8 Aralık 2021). Eğitim Harcamaları İstatistikleri, (<https://data.tuik.gov.tr>).
- Türkmen, F. (2002). Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Yararları ve Türkiye’de Eğitim-İktisadi Büyüme İlişkisinin Araştırılması, DPT Uzmanlık tezi, DPT Yayını; No:2655. Ankara.
- Ulusoy, B. (2013). Ailelerin İlköğretim düzeyinde Yapmış Oldukları Hanehalkı Eğitim Harcamaları. Kastamonu.

EKLER

Ek 1: Ailelerin, Okulöncesi Eğitim İçin Bir Ayda Yaptığı Harcamalar

Sayın Anne/Baba,

Bu araştırmanın amacı, çocuğunuzun okulöncesi eğitimi için **bir ayda** yaptığımız ortalama eğitim harcamalarını belirlemektir. Çünkü Türkiye’de ailelerin çocukları için yaptığı eğitim harcamalarına ilişkin veri yoktur. Bu nedenle Türkiye, uluslararası karşılaştırmalarda 3. dünya ülkeleri arasında yer almaktadır.

Bu anketin herhangi bir yerine isminizi yazmayınız. Dürüstçe ve tarafsızca verdiğiniz yanıtlar, Türkiye eğitim harcamalarının gerçekçi bir biçimde çözümlenmesine ve daha gerçekçi eğitim politikalarının oluşturulmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Anketi doldururken hata yaparsanız, üstünü çizin, doğrusunu yanına yazın. Ayırdığımız zaman ve harcadığımız emek için teşekkür ederim.

Aşkın ARIĞ - 2022

Annenin Eğitim Düzeyi

- () Okuma-Yazma Bilmiyor
 () İlkokul Mezunu
 () Ortaokul Mezunu
 () Lise Mezunu
 () 2 Yıllık üniversite Mezunu
 () 4 Yıllık üniversite Mezunu
 () Yüksek Lisans Mezunu
 () Doktora Mezunu

Babanın Eğitim Düzeyi

- () Okuma-Yazma Bilmiyor
 () İlkokul Mezunu
 () Ortaokul Mezunu
 () Lise Mezunu
 () 2 Yıllık üniversite Mezunu
 () 4 Yıllık üniversite Mezunu
 () Yüksek Lisans Mezunu
 () Doktora Mezunu

Annenin-babanın mesleğini, “serbest meslek, devlet memuru, emekli, ...” gibi belirsiz yazmayınız. “ev hanımı, çiftçi, hemşire, muhasebeci, banka müdürü,kuaför, pazarlamacı, polis, öğretmen ...” gibi anlaşılır yazınız. Emekli ise önce asıl mesleğini yazınız. Yanına da parantez içinde “emekli” diye yazınız. Örneğin: Mobilyacı (emekli).

Annenin mesleği:

Babanın mesleği:

Ailenin aylık ortalama geliri kaç TL?

Ailenin yaşadığı yer: () Köy () Kasaba () İlçe merkezi

Ailenin yaşadığı ev: () Kendisinin () Kira

Ailenin çocuk sayısı:

Çocuğun cinsiyeti: () Kız () Erkek

Anne-baba: () Birlikte yaşıyor () Ayrı yaşıyor

Bir Ayda Kaç Lira Harcanıyor (ortalama) ?

<i>Harcamanın Türü</i>	<i>TL</i>
Ulaşım (okul servis aracına)
Giyim-kuşama (okul forması, eşofman, ayakkabı vb)
Eğitim-öğretim malzemelerine (kırtasiye, etkinlik kitabı vb)
Çocuğun gittiği okula verilen para (aidat, katkı payı, okul ücreti)
Beslenmeye/ öğle yemeğine
Okul gezisine (başka bir yere, müze vb)
Yılsonu Mezuniyet Töreni (kıyafet, fotoğraf vb)
Diğer
Diğer
Diğer
Toplam